

Nr 996

Av herr Björkman m. fl., om undantag för ambulerande skrivbyrå från förbudet mot arbetsförmedling.

(Lika lydande med motion nr 510 i Första kammaren)

Frågan om de s. k. ambulerande skrivbyråerna — d. v. s. skrivbyråer vilkas anställda utför sitt arbete hos kunderna och under kundernas arbetsledning — har vid flera tillfällen behandlats av riksdagen. Arbetsförmedling i förvärvssyfte är enligt arbetsförmedlingslagen förbjuden. På denna grund väcktes åtal mot skrivbyråerna för olaga arbetsförmedling. I tre domar 1962 fastslog högsta domstolen att skrivbyråernas verksamhet strider mot nämnda lag. I motioner vid 1963 års riksdag hemställdes om sådan ändring av bestämmelserna att skrivbyråerna skulle kunna fortsätta sin verksamhet utan hot om straff.

I sitt av riksdagen bifallna utlåtande (nr 21) framhöll andra lagutskottet bl. a.:

Utskottet anser det därför angeläget att utvecklingen på ifrågavarande område följes. Om det därvid skulle visa sig att den offentliga arbetsförmedlingen, även efter en effektivisering, inte kan tillfredsställa behovet av förevarande serviceverksamhet, torde åtgärder böra övervägas, syftande till att öppna möjligheter för ett tillgodoseende av detta behov. Vad utskottet sålunda anfört synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Att de ambulerande skrivbyråerna fyller ett angeläget och ur samhällets synpunkt väsentligt behov framgår av att ett stort antal personer, såsom arbetssökande företrädesvis kvinnor och som byråernas kunder en lång rad myndigheter, företag och organisationer, begagnar den service de erbjuder. Så har varit fallet även efter högsta domstolens fällande domar. Bland skrivbyråernas kunder kan nämnas kungl. justitiedepartementet, kungl. ecklesiastikdepartementet, överståthållarämbetet, Stockholms universitet, Karolinska institutet, Landstingens inköpscentral, militärhögskolan, statens skogsindustrier, Sveriges Radio och ett 20-tal andra statliga och kommunala instanser. Även arbetsmarknadsstyrelsen och TCO har tidigare hört till kunderna.

I anledning av riksdagens uttalande 1963 erhöll 1960 års arbetsmarknadsutredning genom tilläggsdirektiv i oktober 1963 i uppdrag att overse lagen om arbetsförmedling. För att slutförandet av arbetsmarknadsutredningen inte skulle försenas i slutskedet uppdrogs åt särskilda sakkunniga att verkställa den begärda översynen.

I sitt avgivna betänkande framhöll utredningen bl. a.:

Skrivbyråer som bedriver ambulerande verksamhet fyller en värdefull funktion genom att på ett effektivt sätt förmedla personal för korttids- och vikariatstjänstgöring inom kontorsbranschen. Visserligen bedriver de offentliga arbetsförmedlingsorganen en motsvarande verksamhet. Arbetsförmedling i form av ambulerande skrivbyråverksamhet har emellertid vissa fördelar för både arbetsgivare och arbetstagare jämfört med den offentliga arbetsförmedlingen. Sålunda kan bl. a. byråer som bedriver ambulerande skrivbyråverksamhet genom att personalen är anställd hos byrån lämna en särskild service som den offentliga arbetsförmedlingen inte kan erbjuda. Såvitt kan bedömas behöver några skadeverkningar av den ambulerande skrivbyråverksamheten inte befaras om den bedrivs under offentlig kontroll. Det skulle vidare bli förenat med svårigheter att, om verksamheten bringades att upphöra, fullt ut ersätta den med en likvärdig arbetsförmedling. Detta skulle också medföra ökade kostnader för det allmänna.

Enligt utredningens mening fanns starka skäl för att den ambulerande skrivbyråverksamheten skulle undantas från det generella förbudet mot arbetsförmedling i förvärvssyfte. En majoritet inom utredningen, fem ledamöter, föreslog därför att lagen skulle ändras så att AMS i viss utsträckning skulle kunna tillåta ambulerande skrivbyråverksamhet med förvärvssyfte, och förslag till lagändring framlades i betänkandet. Till majoritetens uppfattning anslöt sig arbetsmarknadsstyrelsens expert. En minoritet, två ledamöter representerande LO och TCO, reserverade sig och föreslog ingen annan ändring än en eventuell skärpning av straffet för olaga arbetsförmedling. Majoritetens förslag tillstyrktes av flertalet remissinstanser medan det avstyrktes av LO, TCO och en majoritet i AMS styrelse. Inom TCO:s styrelse var man enligt uppgift inte heller enig.

Ur de många remissyttranden som tillstyrkte majoritetens förslag skall här endast återges ett avsnitt ur statskontorets yttrande i januari 1967, vilket ger en god sammanfattning av behovet av skrivbyråernas verksamhet:

Inom näringslivet kan iaktas en klar tendens till ökade behov av att låta uppgifter som kräver insatser av specialiserad och tillfällig natur ombesörjas av särskilda serviceföretag. Den ambulerande skrivbyråverksamheten kan i stor utsträckning hänföras dit. Den allmänna knapphet på arbetskraft, som förutses för avsevärd tid framåt, torde öka behovet av sådana servicefunktioner. Härigenom kan bättre utnyttjande av tillgängliga specialister och tillvaratagande av alla slag av arbetskraftsutbud möjliggöras. Statskontoret anser att ett berättigat behov av den ambulerande skrivbyråverksamheten föreligger och bör tillgodoses.

Utredningens förslag föranledde emellertid ingen proposition till riksdagen. I svar på en fråga i riksdagen i november 1967 meddelade inrikesministern att överväganden pågick inom departementet.

I november 1969 tillsattes en ny utredning om arbetsförmedling inom vissa yrkesområden m. m. Direktiven går emot den ovannämnda, av flertalet remissinstanser tillstyrkta utredningens förslag. En väsentlig fråga

är sålunda enligt direktiven vad som kan göras för att på ett effektivt sätt hindra olaga arbetsförmedling. Det bör dock uppmärksammas att utredningen även avser den s. k. uthyrningsverksamhet som bedrivs av företag som inte bedriver någon egentlig egen industriverksamhet. Sådan förekommer framför allt då det gäller varvsindustrin. Representanter för AMS samt för arbetsgivare och arbetstagare inom denna industri utarbetade riktlinjer för att stävja denna verksamhet. Trots detta och åtal för brott mot arbetsförmedlingslagen har uthyrningsverksamheten fortsatt och spritt sig till andra delar av industrin. Skrivbyråernas verksamhet har en helt annan karaktär. Vi kan inte dela den uppfattning som hävdas i direktiven att »det inte är lika övertygande visat att behovet av särskild service är speciellt framträdande i fråga om kontorspersonal för tillfällig anställning» som i fråga om arbetsförmedling för musiker, artister och andra konstnärliga yrkesgrupper, vilka »ställer särskilda krav på den förmedlande personalen och på service i olika former åt arbetssökande och arbetsgivare». Av vad ovan anförts torde tillräckligt tydligt framgå att skrivbyråernas verksamhet motsvarar ett starkt behov inom stora delar av förvaltningen och näringslivet samt hos många arbetssökande. Mot denna bakgrund kan vi icke heller i vad det gäller skrivbyråerna acceptera riktlinjerna i direktiven att en skärpning av straffet för olaga arbetsförmedling bör prövas. Motiveringen för en eventuell straffskärpning är att den nuvarande straffpåföljden, d. v. s. dagsböter, visat sig otillräcklig för att respekten för lagen skall kunna upprätthållas. Av denna anledning skall utredningen överväga om man kan nå bättre effekt genom att straff för fortsatt brott mot lagen ersätts med möjlighet för domstolen att vid vite förbjuda den som döms för olaga arbetsförmedling att fortsätta verksamheten. Utredningen bör omfatta även möjligheten att bestraffa inte bara den som bedriver förmedling utan även arbetsgivare som anlitar förmedlingen.

Gällande lag om arbetsförmedling tillkom för att stävja missbruk, d. v. s. exploatering av arbetssökande människor. Såvitt vi kunnat utröna har några anmärkningar icke kunnat riktas mot skrivbyråerna vare sig från de arbetssökande eller från byråernas kunder. Däremot kan vi stödja oss på flera uttalanden från kunder och arbetssökande som gärna utnyttjar deras förmåga att ge service och att snabbt förmedla kvalificerad arbetskraft vid toppbelastningar inom företag respektive skaffa kortare anställningar eller vikariat åt företrädesvis gifta kvinnor. Skrivbyråerna erlägger sociala avgifter och utbetalar semesterersättning i likhet med andra företag. Deras verksamhet kan anpassas efter kundernas och de anställdas speciella önskemål och smidigt vidgas eller krympas efter växlingarna i tillgång och efterfrågan. En så decentraliserad, effektiv och smidig anpassning till skilda krav är knappast möjlig om den offentliga arbetsförmedlingen eller organisationsförmedlingar helt skall svara för denna verksamhet.

Som tidigare nämnts är det framför allt gifta kvinnor som genom skriv-

byråerna söker tillfällig anställning eller kortare vikariat. Att så sker trots vetskapen om att skrivbyråerna är »olagliga» och trots att kunderna har att erlægga en viss ersättning för förmedlingen visar att skrivbyråerna fyller en viktig uppgift. Ersättningen skall täcka även skrivbyråns kontors- och anonskostnader. Både de arbetssökande och kunderna sätter uppenbarligen värde på den personliga service de ger och den goda kännedom de har om de sökandes kvalifikationer och lämplighet för en viss arbetsuppgift. I många sammanhang understrykes vikten av att efterfrågan på arbetskraft kan tillgodoses och icke minst att de gifta kvinnorna får möjlighet att i ökad utsträckning ta anställning. Även den skatteomläggning som kommer att föreläggas årets riksdag anges ha detta syfte. Finansministern understryker i finansplanen särskilt den arbetsmarknadspolitiska aspekten och hur väsentligt det är att de gifta kvinnorna kan göra en arbetsinsats utanför hemmet. Från dessa synpunkter är det angeläget att åtgärder icke vidtages som hindrar en utveckling i denna riktning.

Hänsyn bör även tas till internationella förhållanden. Kontorsservice av den art det här är fråga om är legal i tio länder i Europa, bland dem övriga skandinaviska länder.

Då det är angeläget att lagstiftningen inom Norden är enhetlig även på detta område borde Sverige genomföra sådana ändringar i sin lagstiftning att den överensstämmer med den i övriga nordiska länder.

Inom ILO har under 1969 påbörjats en utredning angående »contract labour» vilken inkluderar studiet av »temporary work». Det bör även nämnas att Frankrike, som i likhet med Sverige ratificerat ILO-konventionen, har funnit att »travail temporaire» är förenligt med konventionen. Även Sveriges kommande eventuella anslutning till EEC förtjänar att uppmärksammas i detta sammanhang.

Då den nya utredningen i eminent grad berör skrivbyråerna och alldeles särskilt kvinnorna hade det varit på sin plats att dessa blivit representerade i utredningen. Så är nu icke fallet. Vi föreslår att bristen härutinnan rättas till.

Åberopande vad här anförts hemställes.

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring i lagen om arbetsförmedling att de ambuleraande skrivbyråerna undantas från det generella förbudet mot arbetsförmedling i förvärvssyfte, och

att den nyligen tillsatta utredningen rörande arbetsförmedling inom vissa yrkesområden m. m. måtte förstärkas med representanter för skrivbyråerna och de arbetssökande kvinnorna.

Stockholm den 28 januari 1970

Folke Björkman (m)   Alf Wennerfors (m)   Tage Magnusson (m)

i Borås